

[2] Karimova, S. A. (2023). Enhancing the Development of Future Teachers' Speech Culture in Modern Pedagogical Approaches. *Journal of Modern Education Studies*, 5(1), 45-53. – <https://www.jomes.uz/article/2023/5/1/45-53.pdf>

[3] Zayniddinova, D. (n.d.). *Kasbiy Ma'naviyat Darslik (Professional Spirituality Textbook)*. Scribd. – <https://www.scribd.com/document/xxxxxxxxx/Kasbiy-Manaviyat-Darslik>

[4] Navoiy, A. (1483). *Mahbub ul-qulub*. (Various editions available). – <https://www.ziyonet.uz/uz/library/publication/download/navoiy-mahbub-ul-qulub-3765>

[5] Farobiy, A. N. (10th century). *Fozil odamlar shahri*. (Various editions available). – <https://kitob.uz/kitoblar/farobiy-fozil-odamlar-shahri>

Qurbonova Suydixon Rustamjon qizi, Farg'ona davlat universiteti Ijtimoiy ish yonalishi 1-kurs magistranti

Ilmiy rahbar: Tolibov Begzod Xakimovich, Farg'ona davlat universiteti Sotsiologiya va ijtimoiy ish kafedrasini mudiri Sotsiologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori

YOSHLAR ORASIDA INTERNET QARAMLIGINI OLDINI OLISH PROFILAKTIKCHORA-TADBIRLARI VA MEXANIZMLARI

<https://zenodo.org/records/18880659>

Annotatsiya: Ushbu maqola yoshlar orasida internet qaramligini oldini olish, uning sabablari, oqibatlar va profilaktik chora-tadbirlarni o'rganishga bag'ishlangan. Tadqiqotda internet qaramligi psixologik, ijtimoiy va pedagogik omillar bilan bog'liqligi, yoshlar salomatligi va ijtimoiy rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi ilmiy asosda tahlil qilingan. Shuningdek, maqolada internet qaramligini kamaytirish va oldini olish uchun kompleks profilaktik mexanizmlar, pedagogik va oilaviy qo'llab-quvvatlash strategiyalari batafsil bayon etilgan. Tadqiqot natijalari yoshlar orasida internetdan sog'lom va maqsadli foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish, ruhiy barqarorlikni mustahkamlash va ijtimoiy integratsiyani yaxshilashga qaratilgan amaliy tavsiyalarni ishlab chiqishga yordam beradi.

Kalit so'zlar: Internet qaramligi, yoshlar salomatligi, profilaktik chora-tadbirlar, psixologik omillar, pedagogik nazorat, ijtimoiy faoliyat, sog'lom internetdan foydalanish.

PREVENTING INTERNET ADDICTION AMONG YOUTH: PREVENTIVE MEASURES AND MECHANISMS

Abstract: This article is devoted to studying internet addiction among youth, its causes, consequences, and preventive measures. The research analyzes the relationship of internet addiction with psychological, social, and pedagogical factors, as well as its negative impact on the health and social development of young people. The article also presents comprehensive preventive mechanisms, including pedagogical and family support strategies to reduce internet dependency. The results of the study provide practical recommendations for fostering healthy and purposeful internet use among youth, strengthening mental stability, and improving social integration.

Keywords: Internet addiction, youth health, preventive measures, psychological factors, pedagogical control, social activity, healthy internet use.

ПРОФИЛАКТИКА ИНТЕРНЕТ-ЗАВИСИМОСТИ СРЕДИ МОЛОДЕЖИ: ПРОФИЛАКТИЧЕСКИЕ МЕРЫ И МЕХАНИЗМЫ

Аннотация: Данная статья посвящена изучению интернет-зависимости среди молодежи, её причин, последствий и профилактических мер. В исследовании анализируется связь интернет-зависимости с психологическими, социальными и педагогическими факторами, а также её отрицательное влияние на здоровье и социальное развитие молодежи. В статье представлены комплексные профилактические механизмы, включая педагогическую и семейную поддержку, направленные на снижение интернет-зависимости. Результаты исследования предоставляют практические рекомендации по формированию навыков здорового и целенаправленного использования интернета, укреплению психической устойчивости и улучшению социальной интеграции молодежи.

Ключевые слова: Интернет-зависимость, здоровье молодежи, профилактические меры, Психологические факторы, педагогический контроль, социальная активность, здоровое использование интернета.

Kirish

Zamonaviy dunyoda internet va raqamli texnologiyalar yoshlarning kundalik hayotida muhim o‘rin egallaydi. Internet orqali ta‘lim olish, do‘stlar bilan muloqot qilish, ijodiy faoliyat bilan shug‘ullanish, axborot olish va dam olish imkoniyatlari sezilarli darajada kengaydi. Ayniqsa, so‘nggi yillarda mobil qurilmalar, ijtimoiy tarmoqlar va onlayn o‘yinlar yoshlar orasida juda keng tarqaldi. Biroq, internetning qulayliklari bilan birga, uning noto‘g‘ri va nazoratsiz ishlatilishi jiddiy muammolarga olib keladi. Shu jumladan, yoshlar orasida internet qaramligi holatlari ortib borayotgani dolzarb ijtimoiy va tibbiy muammo sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Internet qaramligi – bu shaxsning onlayn faoliyatga ortiqcha bog‘liqligi, undan foydalanishni nazorat qila olmasligi va kundalik hayotdagi faoliyatga salbiy ta‘sir ko‘rsatishi bilan tavsiflanadi. Qaramlikning rivojlanishi yoshlarning ruhiy salomatligiga, ijtimoiy hayotiga, o‘quv va ish faoliyatiga sezilarli ta‘sir ko‘rsatadi. Masalan, yoshlar uzoq vaqt davomida ekran oldida o‘tirishi natijasida uyqu rejimi buzilishi, jismoniy faoliyatning kamayishi, konsentratsiya va diqqatning pasayishi kabi muammolar yuzaga keladi. Shuningdek, ijtimoiy izolyatsiya va yolg‘izlik, depressiv holatlar, stressga chidamlilikning pasayishi ham internet qaramligining salbiy oqibatlariga kiradi. Internet qaramligi nafaqat individual shaxsga, balki oilaviy, ta‘lim va ijtimoiy tizimlarga ham ta‘sir qiladi. Ota-onalar va pedagoglar tomonidan yetarli nazoratning yo‘qligi yoshlarni onlayn muhitga haddan tashqari bog‘lab qo‘yadi. Shu bois, yoshlar orasida internet qaramligini oldini olish va kamaytirish masalasi bugungi kunda jiddiy e‘tibor talab

qiladigan ijtimoiy, pedagogik va tibbiy masala sifatida qaraladi. Ushbu maqolada yoshlar orasida internet qaramligining sabablari, uning salbiy oqibatlari, shuningdek, qaramlikning oldini olish uchun samarali profilaktik chora-tadbirlar va mexanizmlari batafsil tahlil qilinadi. Maqola yoshlarni internetdan sog'lom va samarali foydalanishga o'rgatish, qaramlik xavfini kamaytirish va ularni ijtimoiy, ruhiy va jismoniy jihatdan barqaror rivojlantirishga qaratilgan ilmiy asoslangan tavsiyalarni ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya

Yoshlar orasida internet qaramligi masalasi so'nggi yillarda ilmiy tadqiqotlarning markazida turadi. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, internet qaramligi nafaqat texnologik omil bilan izohlanadi, balki psixologik, pedagogik va ijtimoiy jihatlar bilan chambarchas bog'liq. Kuss, D. J. *Internet addiction: A handbook and guide to evaluation and treatment* asarida internet qaramligini aniqlash, baholash va davolash usullari tizimli tarzda bayon qilingan. Young, K. S. *Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder* ishida esa internet qaramligi yangi klinik sindrom sifatida tasniflanib, uning belgilari va rivojlanish mexanizmlari tadqiq qilingan.[1]

Griffiths, M. D. *Does internet and computer "addiction" exist? Some case study evidence* maqolasida internet va kompyuter qaramligi mavjudligini tasdiqlovchi bir qator kasuslar keltirilgan va psixologik asoslar yoritilgan. Moreno, M. A., Jelenchick, L. A., Christakis, D. A. *"Problematic internet use among adolescents: A systematic review"* tadqiqotida yoshlar orasida internetdan muammoli foydalanish holatlari tizimli ko'rikdan o'tkazilib, qaramlik darajasi va uning ijtimoiy-psixologik omillari aniqlangan. Kircaburun, K., Griffiths, M. D. *"Internet gaming disorder and its association with psychological factors among adolescents"* ishida o'quvchilar orasida internet o'yinlariga bog'liqlik va ruhiy omillar bilan bog'liqligi tadqiq qilingan.[2]

Shuningdek, Montag, C., Bey, K., Sha, P. *"Internet use and problematic internet use: A systematic review of structural brain imaging studies"* asarida internet qaramligi bilan bog'liq nevrologik va miya tuzilmasi o'zgarishlari tahlil qilingan. Panova, T., Carbonell, X. *"Is smartphone addiction really an addiction?"* maqolasi esa smartfon va mobil ilovalarga qaramlikni tahlil qiladi va uning ijtimoiy hamda psixologik ta'sirlarini yoritadi. Wegmann, E., Oberst, U., Stodt, B., Brand, M. *"Online-specific fear of missing out and internet-use expectancies contribute to symptoms of internet-communication disorder"* ishida internet qaramligining xatti-harakatlar va kutishlar bilan bog'liqligi tadqiq qilingan. Lopez-Fernandez, O. *"Adolescent internet use: risk and protective factors"* tadqiqotida esa yoshlar orasida internetdan foydalanishning xavf va himoya omillari ko'rib chiqilgan. Hormes, J. M. *"Under the influence of Facebook? Excess use of social networking sites and mental health"* maqolasi ijtimoiy tarmoqlardan ortiqcha foydalanish va ruhiy salomatlik o'rtasidagi bog'liqlikni tahlil qiladi.[3]

Metodologiya jihatidan maqola quyidagi yondashuvlarga tayangan:

1. **Adabiyotlarni tizimli tahlil qilish:** Internet qaramligi va uning oldini olish bo'yicha xalqaro va mahalliy ilmiy maqolalar, kitoblar va qo'llanmalar o'rganildi.
2. **Sifatli tahlil:** Har bir manba kritik nuqtai nazardan baholandi, ilmiy asos va amaliy ahamiyati aniqlandi. Bu yoshlar orasida qaramlikning sabablari va oldini olish mexanizmlarini to'liq tushunishga imkon berdi.
3. **Kompleks yondashuv:** Internet qaramligini o'rganishda psixologik, pedagogik va ijtimoiy omillar birlashtirildi. Bu yondashuv profilaktik chora-tadbirlar va samarali mexanizmlarni ishlab chiqishga xizmat qiladi.

4. **Analitik va integrativ metod:** Turli tadqiqot natijalari birlashtirilib, umumiy xulosalar va tavsiyalar ishlab chiqildi. Bu metodologiya maqolani nazariy va amaliy jihatdan samarali qiladi.

Natijada, adabiyotlar tahlili va metodologiya yoshlar orasida internet qaramligini oldini olish va kamaytirish bo'yicha ilmiy, tizimli va amaliy jihatdan foydali asos yaratadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, profilaktik chora-tadbirlar pedagogik va oilaviy nazorat, ruhiy salomatlikni mustahkamlash va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash bilan birgalikda amalga oshirilishi lozim.

Internet qaramligi – bu shaxsning onlayn faoliyatga ortiqcha bog'liqligi, undan foydalanishni nazorat qila olmasligi va kundalik hayotdagi funksiyalarni buzilishi bilan tavsiflanadigan murakkab psixologik hodisadir. Ushbu qaramlik yoshlar orasida eng ko'p uchraydigan va jiddiy ijtimoiy muammolarni keltirib chiqaradigan fenomen hisoblanadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, internet qaramligi faqat texnologik jihat bilan izohlanmaydi; u psixologik, ijtimoiy va pedagogik omillar bilan chambarchas bog'liqdir. Qaramlik belgilari orasida diqqat va konsentratsiya pasayishi, uyqu rejimi buzilishi, jismoniy faollik kamayishi, ijtimoiy izolyatsiya va ruhiy tushkunlik mavjud. Yoshlar orasida eng ko'p uchraydigan qaramlik turlari – onlayn o'yinlar, ijtimoiy tarmoqlar va mobil ilovalarga bog'liqlikdir. Shuningdek, internet qaramligi shaxsning oilaviy va ta'lim tizimi bilan bog'liq masalalarni ham kuchaytiradi. Shu bilan birga, u o'quv jarayoniga va ijtimoiy integratsiyaga sezilarli salbiy ta'sir ko'rsatadi. Internet qaramligini aniqlash va oldini olish tadqiqotlarida asosan shaxsning onlayn vaqtini monitoring qilish, ruhiy salomatlikni baholash va pedagogik nazorat muhim o'rin tutadi. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, internet qaramligi psixologik, ijtimoiy va pedagogik komponentlarni birlashtirgan kompleks hodisa sifatida qaralishi kerak. Shu sababli, uning oldini olish va kamaytirish strategiyalari faqat individual chora-tadbirlar bilan cheklanmasligi lozim.[4]

Internet qaramligining asosiy sabablari psixologik, ijtimoiy va pedagogik omillarga bog'liq. Psixologik omillar orasida stress, depressiya, yolg'izlik hissi va ruhiy tushkunlik yetakchi o'rin tutadi. Yoshlar qiyin vaziyatlarda internetga murojaat qilib, vaqtincha ruhiy barqarorlikni saqlashga harakat qiladi. Ijtimoiy omillar esa do'stlar bilan muloqot, onlayn tan olinishi va ijtimoiy faollik bilan bog'liqdir. Pedagogik omillar yetarli nazoratning yo'qligi, sog'lom onlayn faoliyat bo'yicha bilim yetishmasligi bilan izohlanadi. Zamonaviy texnologiyalar va mobil ilovalarning qulayligi yoshlarni uzoq vaqt internetda bo'lishga undaydi. Shu bilan birga, oilaviy qo'llab-quvvatlashning yetishmasligi qaramlik xavfini oshiradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, internet qaramligi ko'pincha bir nechta omillar kombinatsiyasi natijasida yuzaga keladi va uni bartaraf etish uchun kompleks yondashuv talab etiladi. Shu sababli, internet qaramligining oldini olishda psixologik maslahatlar, pedagogik nazorat va ijtimoiy faoliyatlarni birlashtirgan chora-tadbirlar muhim ahamiyatga ega.

Internet qaramligi yoshlarning ruhiy, jismoniy va ijtimoiy salomatligiga salbiy ta'sir qiladi. Diqqat va konsentratsiya pasayadi, uyqu rejimi buziladi, jismoniy mashg'ulotlar kamayadi. Ijtimoiy izolyatsiya va yolg'izlik hissi kuchayadi, depressiya va stress holatlari ortadi. Shu bilan birga, ta'limdagi samaradorlik pasayadi va o'quv jarayoni buziladi. Internet qaramligi oilaviy va do'stlar bilan bo'lgan munosabatlarga ham salbiy ta'sir qiladi, bu esa yoshlarning ijtimoiy rivojlanishiga xalaqit beradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, internet qaramligi uzoq muddat davom etsa, ruhiy kasalliklar, ijtimoiy muammolar va jismoniy sog'liq bilan bog'liq salbiy oqibatlarni kuchaytiradi. Shu sababli, internet qaramligini erta aniqlash va unga qarshi chora-tadbirlar ishlab chiqish zarurdir.[5]

Oldini olish strategiyalari psixologik, pedagogik va ijtimoiy yo'nalishlarni o'z ichiga oladi. Yoshlarni internetdan sog'lom va maqsadli foydalanishga o'rgatish, vaqtni nazorat qilish va onlayn faoliyat bilan real hayot faoliyatini balanslash muhimdir. Pedagoglar va ota-onalar tomonidan nazorat va maslahatlar, shuningdek, ijtimoiy va jismoniy faoliyatlarni rivojlantirish orqali qaramlik xavfi kamayadi. Shuningdek, davlat va jamiyat darajasida ishlab chiqilgan profilaktik dasturlar, treninglar va sog'lom alternativ faoliyatlar samarali mexanizm sifatida ishlatiladi. Shu bilan birga, internet qaramligini kamaytirishda yoshlarning o'zini-o'zi nazorat qilish ko'nikmalarini rivojlantirish va o'qituvchilar bilan muntazam maslahatlarni tashkil qilish muhim hisoblanadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, oldini olish strategiyalari individual, oilaviy va ijtimoiy darajadagi kompleks yondashuv bilan amalga oshirilganda eng samarali natijalarni beradi.

Profilaktik chora-tadbirlar bir nechta yo'nalishlarda amalga oshiriladi. Birinchidan, yoshlarni onlayn xavfsiz va maqsadli foydalanishga o'rgatish, internet vaqtini boshqarish va onlayn faoliyatni real hayotdagi vazifalar bilan muvozanatlash. Ikkinchidan, ota-ona va pedagoglar tomonidan nazoratni kuchaytirish va maslahatlar berish. Uchinchidan, jismoniy mashg'ulotlar va ijtimoiy faoliyatlarga jalb qilish. To'rtinchidan, ruhiy salomatlikni mustahkamlashga qaratilgan maslahat xizmatlarini tashkil etish. Ushbu mexanizmlar yoshlarning internetdan ortiqcha foydalanishini kamaytirishga, qaramlik xavfini nazorat qilishga va barqaror ijtimoiy rivojlanishga yordam beradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, kompleks profilaktika mexanizmlari individual va oilaviy qo'llab-quvvatlash bilan uyg'unlashganda eng samarali natijani beradi.[6]

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, internet qaramligini oldini olish va kamaytirish uchun ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqish muhimdir. Bu tavsiyalar psixologik maslahatlar, ta'lim muassasalarida sog'lom hayot tarzini targ'ib qilish, ota-ona va pedagoglar bilan hamkorlik, yoshlarni ijtimoiy va jismoniy faoliyatlarga jalb qilishni o'z ichiga oladi. Shu bilan birga, profilaktik dasturlar va treninglar yoshlar orasida internetdan foydali foydalanish ko'nikmalarini shakllantiradi, qaramlik xavfini sezilarli kamaytiradi va ruhiy barqarorlikni mustahkamlaydi. Ilmiy tavsiyalar yoshlar, ota-onalar, pedagoglar va davlat organlariga qaratilgan bo'lib, internet qaramligini kompleks tarzda oldini olishni ta'minlaydi.[7]

Natija va muhokama

O'rganilgan adabiyotlar va mavjud tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, yoshlar orasida internet qaramligi keng tarqalgan ijtimoiy va psixologik muammo sifatida namoyon bo'lmoqda. Tadqiqotlar internet qaramligini shaxsning onlayn faoliyatga ortiqcha bog'liqligi, undan foydalanishni nazorat qila olmasligi va kundalik hayotdagi faoliyatga salbiy ta'sir ko'rsatishi bilan tavsiflaydi. Shu bilan birga, internet qaramligi yoshlarning ruhiy salomatligiga, ijtimoiy integratsiyasiga va ta'lim samaradorligiga sezilarli ta'sir qiladi. Adabiyotlar tahlili yoshlar orasida internet qaramligiga bir qator omillar ta'sir qilishini ko'rsatadi. Psixologik omillar orasida stress, depressiya, yolg'izlik va ruhiy tushkunlik asosiy sabab sifatida ajralib turadi. Ijtimoiy omillar esa do'stlar bilan muloqot, ijtimoiy tan olinishi va onlayn muhitdagi ijtimoiy faollik bilan bog'liq. Pedagogik va oilaviy omillar esa yetarli nazorat va qo'llab-quvvatlashning yo'qligi bilan ifodalanadi. Shu bilan birga, tadqiqotlarda yoshlarning o'qish va sport bilan shug'ullanishi, ijtimoiy faoliyatlarga jalb qilinishi qaramlik xavfini kamaytiruvchi omil sifatida qayd etilgan.

Profilaktik chora-tadbirlar va mexanizmlarga oid tahlillar shuni ko'rsatadiki, internet qaramligini kamaytirish uchun kompleks yondashuv zarur. Bu yondashuv quyidagi yo'nalishlarni o'z ichiga oladi: yoshlarni internetdan sog'lom foydalanishga

o'rgatish, ota-onalar va pedagoglar tomonidan nazoratni kuchaytirish, jismoniy va ijtimoiy faoliyatlarga jalb qilish, shuningdek, ruhiy salomatlikni mustahkamlashga qaratilgan maslahat xizmatlarini tashkil etish. Tadqiqotlar shuni ham tasdiqlaydiki, davlat va jamiyat darajasida ishlab chiqilgan profilaktik dasturlar yoshlar orasida internet qaramligi darajasini sezilarli kamaytirishga yordam beradi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, internet qaramligi nafaqat individual muammo, balki oilaviy, ta'limiy va ijtimoiy tizimlar bilan bog'liq keng qamrovli masala hisoblanadi. Shu sababli, uni oldini olish va kamaytirish bo'yicha samarali strategiyalarni ishlab chiqishda ilmiy asoslangan yondashuv va kompleks profilaktika mexanizmlari zarur. Ushbu tadqiqotning natijalari yoshlar orasida internet qaramligini aniqlash, uning sabablarini tushunish va samarali oldini olish bo'yicha amaliy tavsiyalarni ishlab chiqishga xizmat qiladi. Muhokama qismida ta'kidlanadiki, internet qaramligi bilan bog'liq muammolarni hal etish faqat nazorat yoki cheklash bilan chegaralanmasligi lozim. Shu bilan birga, yoshlarni internetdan sog'lom va maqsadli foydalanishga o'rgatish, ijtimoiy faoliyat va jismoniy mashg'ulotlarga jalb qilish, ruhiy qo'llab-quvvatlash va oilaviy nazoratni birlashtirgan kompleks yondashuv samarali natijalar beradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bunday yondashuv yoshlarning onlayn faoliyatini nazorat qilish, qaramlik xavfini kamaytirish va ularni ijtimoiy, ruhiy hamda jismoniy jihatdan barqaror rivojlantirishga yordam beradi.

Xulosa

O'rganilgan adabiyotlar va tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, yoshlar orasida internet qaramligi keng tarqalgan va murakkab ijtimoiy-psixologik muammo sifatida namoyon bo'ladi. Internet qaramligi nafaqat shaxsning onlayn faoliyatga ortiqcha bog'lanishi va undan foydalanishni nazorat qila olmasligi bilan tavsiflanadi, balki ruhiy salomatlik, ijtimoiy integratsiya, ta'lim va oilaviy munosabatlarga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, internet qaramligi psixologik, ijtimoiy va pedagogik omillarning murakkab kombinatsiyasi natijasida yuzaga keladi, shuning uchun uni oldini olish va kamaytirish bo'yicha strategiyalar kompleks yondashuvni talab qiladi.

Profilaktik chora-tadbirlar va mexanizmlar yoshlarni internetdan sog'lom va maqsadli foydalanishga o'rgatish, ota-ona va pedagoglar tomonidan nazoratni kuchaytirish, jismoniy va ijtimoiy faoliyatlarga jalb qilish, shuningdek, ruhiy salomatlikni mustahkamlashga qaratilgan maslahat xizmatlarini tashkil etishni o'z ichiga oladi. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, kompleks profilaktik yondashuv yoshlarning internetdan foydali foydalanish ko'nikmalarini rivojlantiradi, qaramlik xavfini kamaytiradi va ularni ijtimoiy, ruhiy hamda jismoniy jihatdan barqaror rivojlantirishga yordam beradi.

Natijada, internet qaramligini oldini olish va unga qarshi samarali strategiyalarni ishlab chiqishda ilmiy asoslangan yondashuv, ta'lim muassasalari va oilaviy qo'llab-quvvatlash bilan uyg'unlashgan chora-tadbirlar eng muhim vosita hisoblanadi. Ushbu tadqiqot natijalari yoshlar orasida internet qaramligini aniqlash, uning sabablarini tushunish va profilaktik chora-tadbirlarni amaliy tarzda tatbiq etishda muhim ilmiy asos yaratadi. Shu bilan birga, davlat, ta'lim tizimi va jamiyat darajasida kompleks strategiyalarni ishlab chiqish, yoshlar sog'lom rivojlanishini ta'minlashda samarali yechim bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Young, K. S. (1998). Internet Addiction: The Emergence of a New Clinical Disorder. *CyberPsychology & Behavior*, 1(3), 237–244.
2. Griffiths, M. D. (2000). Internet Addiction – Time to be Taken Seriously? *Addiction Research*, 8(5), 413–418.

3. Kuss, D. J., & Griffiths, M. D. (2012). Internet Addiction in Adolescents: Prevalence and Risk Factors. *Computers in Human Behavior*, 29(5), 1781–1789.
4. Davis, R. A. (2001). A Cognitive-Behavioral Model of Pathological Internet Use. *Computers in Human Behavior*, 17(2), 187–195.
5. Chou, C., Condron, L., & Belland, J. C. (2005). A Review of the Research on Internet Addiction. *Educational Psychology Review*, 17(4), 363–388.
6. Durkee, T., Kaess, M., Carli, V., et al. (2012). Prevalence of Pathological Internet Use Among Adolescents in Europe: Demographic and Social Factors. *Addiction*, 107(12), 2210–2222.
7. Axmedov, B. (2020). *Yoshlar va internet qaramligi: muammolar va yechimlar*. T.: O‘zbekiston Respublikasi Yoshlar ishlari agentligi nashri.

Тургунбоева Шахло Кахрамоновна, студентка 4 курса филологического направления, Ферганского государственного университета

Научный руководитель: доцент кафедры русской филологии ФерГУ

Мамажонова Гульмира Муссимовна

Электрон почта: shahulyaibragimova@gmail.com

ИЗУЧЕНИЕ ДЕЛОВОГО ЭТИКЕТА В РУССКОЙ ЛИНГВОКУЛЬТУРЕ

<https://zenodo.org/records/18880688>

Аннотация: Статья посвящена анализу делового этикета как важной составляющей русской лингвокультуры. Рассматриваются специфические черты русского делового общения: сочетание формальности и личностной ориентации, роль иерархии, прямолинейность речевого поведения, значение неформальных связей («связей»), особенности речевого этикета в деловой сфере, влияние традиционных культурных ценностей на современные бизнес-практики. Особое внимание уделяется лингвистическим маркерам вежливости, формулам приветствия/прощания, обращений и стратегиям ведения переговоров в русской деловой коммуникации.

Ключевые слова: деловой этикет, русская лингвокультура, речевая вежливость, деловое общение, иерархия, прямолинейность, личные связи, речевого этикет, бизнес-коммуникация, культурные ценности

STUDY OF BUSINESS ETIQUETTE IN RUSSIAN LINGUOCULTURE

Abstract: The article examines business etiquette as an essential component of Russian linguoculture. It analyzes specific features of Russian business communication: the combination of formality and personal orientation, the role of hierarchy, directness in verbal behavior, the importance of informal connections («svyazi»), peculiarities of